

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/1612
Toplantı Tarihi/Sayısı : 24.11.2023/38
Karar Numarası : 2023/864
Başvuran : A. Ç.
Başvuran Vekili : M. Ç. (Kanuni Temsilcisi)
Adres :
Muhatap Kurum/Kişi : Başakşehir Kaymakamlığı
Muhatap Adres : Başak Mah. Akşemsettin Cad. No:3 Başakşehir/İstanbul

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; başvuranın kanuni temsilcisi olduğu engelli anne ve babasına verilen sosyal yardımın haksız şekilde kesilerek ayrımcılığa maruz bırakıldığı iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. A.Ç.'nin vasisi M.Ç. tarafından yapılan başvuruda başvuran özetle:

a. 23/6/2023 tarihinde Başakşehir Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından anne ve babasının engelli aylıklarının kesildiğini,

b. Söz konusu duruma Vakfa dilekçe vererek ve Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) aracılığı ile itiraz ettiğini, itirazı sonucunda e- Devlet aracılığı ve SMS ile müteveli heyeti tarafından tekrar yardım alınmasının uygun görülmediğine karar verildiğinin kendisine bildirildiğini, anne ve babasının engelli aylıklarının araç aldıkları için kesildiğinin sözlü olarak tarafına iletildiğini,

c. Zihinsel engelli babası ve işitme engelli annesi adına Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) muafiyetli araç aldığını, aracı anne ve babasının ihtiyaçları için kullandığını ve Devletin vermiş olduğu bu hakkı ailesine külfet oluşturmadan kendi aracını satarak kullandığını,

ç. Anne/babasının herhangi bir gelirin ve sigorta prim ödemesinin olmadığını, aracın rayiç bedelinin hane geliri olan asgari ücretin üçte birini aşmadığını iddia etmekte; kanuni temsilcisi olduğu anne ve babasına tekrar engelli aylığı bağlanmasını ve ayrımcılığa son verilmesini talep etmektedir.

3. Muhatap Başakşehir Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanlığından alınan yazılı görüşte özetle:

a. A. Ç.'nin yaşlı aylığı talebi üzerine Vakıf personeli tarafından 24/8/2016 tarihinde A. Ç.'ye ait olan gecekonduda inceleme yapıldığı, A.Ç'nin yapılan incelemede oğlu M.Ç.'nin kendilerine bakmadığını ve evde fiili olarak onlarla yaşamadığını, evli olan kızı S. K. tarafından bakımlarının yapıldığını beyan ettiği ve inceleme sonucunda A. Ç.'ye yaşlı aylığı bağlandığı,

b. 8/9/2016 tarihinde S. K.'nın A.Ç.'ye bağlanan yaşlı aylığının engelli aylığına çevrilmesini talep ettiği ve talebin olumlu karşılandığı, 14/10/2016 tarihinde ise A. Ç.'nin eşi D. Ç.'nin engelli aylığı talebinde bulunduğu ve talebinin uygun bulunduğu,

c. 24/4/2023 tarihinde Vakıf tarafından merkezi inceleme güncellemesi yapıldığı, inceleme sonucunda A.Ç. adına 5/4/2023 tarihinde alınan 2023 model marka aracın tespit edildiği, bu nedenle 28/4/2023 tarihinde aileye hane ziyareti yapıldığı,

ç. Yapılan ziyarette A. Ç. ve D. Ç.'nin ikamet ettikleri evin gelini A. Ç.'ye ait olduğunu ve kira sözleşmelerinin bulunmadığını görevlilere beyan ettikleri,

d. İlgili kişilere ait gayrimenkullerin ve araç rayiç bedelinin ve evde bakım aylığı gelirin hesaplanması ile ortaya çıkan hanedeki kişi başı gelirin muhtaçlık sınırı üzerinde olması nedeniyle A ve D. Ç.'nin engelli aylıklarının kesildiği,

e. Engelli aylığı iş ve işlemlerinde 10/7/1976 tarihli ve 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun uyarınca işlem tesis edildiği, ilgili Kanun'un uygulanmasında 27/8/2018 tarihli ve 310781 sayılı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğüne taraflarına iletilen kılavuzda yer alan kriterlerin göz önünde bulundurulduğu belirtilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle:

a. Babasına ait olan aracın rayiç bedelinin hesap cetveline 587.391,00 TL olarak eklenmesinin yanlış olduğu, faturasında aracın fiyatının 394.862,47 TL olduğu ve konuya ilişkin Vakfa itiraz dilekçesi sunduğu,

b. Aracın alınmasının ardından anne ve babasının aldığı aylıklarda bir kesinti olmaması amacıyla gelir testi yapılmasını talep ettiği, talebi üzerine hane ziyareti yapıldığı, sosyal inceleme formunda “*Oğlu olan M. Ç. 'ye kira veriyormuş (yalan beyan).*” notunun gerçeği yansıtmadığı ve söz konusu kira ilişkisi için bir kira sözleşmesinin mevcut olduğu, bu sözleşmeyi hane ziyareti yapan görevliye teslim etmek istediği ancak buna rağmen söz konusu notu düşerek kira bedelinin hesap cetvelinde gider olarak gösterilmediği,

c. Anne ve babasının geçekondunun yapısal problemleri nedeniyle başka bir eve kiracı olarak taşındıkları ancak kısa süre sonra ev sahibinin kira bedeline zam yapması nedeniyle yengesinin evine taşınmak zorunda kaldıkları,

ç. Anne ve babasının engelli aylıkları kesildikten sonra evde bakım ödemesi dışında bir gelirlerinin olmadığı belirtilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Anayasa'nın “*Kanun önünde eşitlik*” başlıklı 10'uncu maddesi şöyledir:

“*Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. (...) Çocuklar, yaşlılar, özürllüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz. (...) Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.*”

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun “*Amaç ve kapsam*” başlıklı 1'inci maddesi şöyledir:

“*Bu Kanunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek*

üzere Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun kurulması, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin esasların düzenlenmesidir.”

7. 6701 sayılı Kanun'un "Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı" başlıklı 3'üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir:

"Herkes hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir. Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır.(...)"

8. Mezkûr Kanun'un "Kurumun görevleri" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Kurumun görevleri şunlardır: (...) f) İnsan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek. g) Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek"(...) i)"Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek (...)"

9. Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve dokuzuncu fıkraları şöyledir:

"Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir. (...) İşleme konulamayacak başvurular ve gerekçeli kabul edilmezlik kararları ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir."

10. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Başvurunun konusu" başlıklı 31'inci maddesi şöyledir:

"Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu kapsamında cinsiyet, ırk, renk, din, dil, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hal, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasağı ihlalleri başvurunun konusunu oluşturur."

11. Mezkûr Yönetmelik'in "Ön İncelemenin Yapılması" başlıklı 48'inci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, (...) yönlerinden incelenir."

12. Mezkûr Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

" Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

13. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

14. 6701 sayılı Kanun, Kurumun ayrımcılık yasağı ile ilgili sahip olduğu görev ve yetkilerin kapsamını düzenlemektedir. 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinin birinci fıkrasında ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan kişilerin Kuruma başvuru yapabileceği hüküm altına alınmıştır. Kanun'un 3'üncü maddesinin ikinci fıkrasında ise, Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hal, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılığın yasak olduğu düzenlenmiştir.

15. Başvuran; 23/6/2023 tarihinde Başakşehir Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından anne ve babasının engelli aylıklarının kesildiğini, söz konusu duruma Vakfa dilekçe vererek ve CİMER aracılığı ile itiraz ettiğini, anne ve babasının engelli aylıklarının kesilmesinin araç alınmasından kaynaklandığının sözlü olarak tarafına iletildiğini, zihinsel engelli babası ve işitme engelli annesine tahsis etmek amacıyla ÖTV muafiyetli araç aldığını, aracın rayiç bedelinin hesap cetveline hatalı bir şekilde yansıtıldığını, anne ve babasının ikamet ettikleri ev için ödedikleri kiranın hesap cetvelinde gider olarak gösterilmediğini ve hatalı hesaplamalar sonucunda ailesinin engelli aylıklarından mahrum bırakıldığını iddia etmektedir.

16. Muhataptan alınan yazılı görüşte ise; engelli aylığı ile ilgili iş ve işlemlerde 2022 sayılı Kanun'un esas alındığı, bu Kanun'un uygulanmasında 27/8/2018 tarihli ve 310781 sayılı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünce taraflarına iletilen kılavuzda yer alan kriterlerin göz önünde bulundurulduğu, Genel Müdürlüğün 1/1/2023-30/6/2023 tarihleri arasında uygulanacak olan muhtaçlık sınırını 2.385,60 TL olarak belirlediği, A. Ç. adına alınan aracın rayiç bedelinin muhtaçlık sınırı hesabı için kullanılan hesap cetveline dahil edilmesi sonucunda hanedeki kişi başı gelirin 4.697,00 TL olduğu, bu gelirin muhtaçlık sınırının üzerinde olması nedeniyle söz konusu kişilerin engelli aylıklarının kesildiği ifade edilerek Kurumumuza A. Ç. ve D. Ç'ye ait taşınır ve taşınmaz malların rayiç bedellerine ilişkin belgeler, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünce taraflarına iletilen yazılar ve hane ziyaretinde tutulan tutanağın örneği sunulmuştur.

17. Bu kapsamda somut uyuşmazlığın muhatap Vakıf tarafından yapılan hesaplamadan kaynaklandığı, söz konusu hesaplama sonucunda başvuranın anne ve babasının engelli aylıklarının kesildiği, başvuranın muhatap Vakfa ve Kurumumuza sunduğu dilekçelerde yapılan hatalı hesaplamalara itiraz ettiği anlaşılmıştır. Bu çerçevede konunun esasen ayrımcılık yasağıyla ilişkili olmadığı tespit edilmiştir.

18. Öte yandan 6701 sayılı Kanun kapsamında ayrımcılık yasağı açısından bir inceleme yapabilmek için ayrımcılık yasağını ihlal ettiği ileri sürülen muamelenin ve/ya uygulamanın mezkûr Kanun'da sayılan ayrımcılık temellerinden birine veya birden fazlasına dayanılarak ortaya çıkmış olması gerekmektedir. Bu çerçevede başvuranın iddiasının 6701 sayılı Kanun kapsamında incelenmesi için ayrımcılık teşkil ettiğini ileri sürdüğü eylemler ile ayrımcılık temelleri arasında nedensellik bağının ortaya konması gerekmektedir. Başvuru dilekçesinde, başvuran tarafından ileri sürülen iddia her ne kadar engellilik temelinde ayrımcılık yasağına dayandırılabilir olsa da yapılan incelemede konunun bir ayrımcılık temeli ile nedensellik bağının olduğunun ortaya konmadığı tespit edilmiştir. Bu sebeple muhatap Vakıf tarafından yapılan işlemin bir ayrımcılık temeliyle ilişkilendirilemeyeceği ve başvuru konusunun 6701 sayılı Kanun'da sayılan ayrımcılık temellerinden herhangi biri kapsamında ele alınamayacağı değerlendirilmiştir.

19. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 48'inci maddesinde; Kuruma yapılan başvuruların, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulacağı ve sonucunda Kurumun görev alanına girip girmediği yönünden inceleneceği; aynı Yönetmelik'in 67'nci maddesinin ikinci fıkrasında ise; ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verileceği hüküm altına alınmıştır. Netice olarak, başvuranın iddiaları yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ile

birlikte ele alındığında; yapılan inceleme ve araştırmada başvuranın ileri sürdüğü iddiaların herhangi bir ayrımcılık temeli ile nedensellik ilişkisinin tespit edilememesi ve başvuru konusunun ayrımcılık yasağıyla ilişkili olmaması sebebiyle başvurunun Kurumun görev alanına girmediğinden inceleme şartlarını taşımadığı ve "kabul edilmez" olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĐUNA,

B. Kararın taraflara tebliđine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

24/11/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Bařkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŐ
ye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
ye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
ye

e-imzalıdır

nal SADE
ye